

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane
Att. Jorunn Fosse Fidjestøl/Arnt Erik Norheim
fmsfpost@fylkesmannen.no
fmfsjfi@fylkesmannen.no

Rong, 22. februar 2017

**FLYTTING AV AREAL TIL AKVAKULTURFORMÅL FRA LAKSEVIKA TIL
TROLLHOLET (DERES REF. 2016/4514-423)**

Vi viser til tidligere kontakt i ovennevnte sak.

Blom Fiskeoppdrett AS stevnet som kjent i fjor Staten v/Forsvarsdepartementet for Bergen tingrett med påstand om at Staten ikke kunne nekte Blom å drive vår virksomhet i Laksevika med hjemmel i sikkerhetsloven og den tilhørende forskrift om forbudsområder innen sjøforsvaret.

Tingretten har nå avsagt dom i saken, og har gitt Staten fullt medhold. Retten har kommet til at «*Blom Fiskeoppdrett AS er uvedkommende i forbudssonen*» (dommen på side 9).

Dommen vedlegges her til orientering. Dommen vil naturligvis bli anket, men dersom resultatet blir stående er situasjonen altså at vår rene tilstedeværelse i Laksevika er å anse for straffbar overtredelse av forbud gitt i medhold av sikkerhetsloven, jf § 31, fjerde ledd – selv om området er avsatt til akvakulturformål. Vår virksomhet i Laksevika må da enten flyttes eller legges ned, og i en slik situasjon vil det ikke være et alternativ å vente på endring av kommuneplan. Etter vår oppfatning må dette være nok et moment som taler med tyngde for at fordelene med å innvilge dispensasjon er klart større enn ulempene, jf. plan- og bygningsloven § 19-2, og at Meland kommunes vedtak i saken bør opprettholdes.

Resultatet i tingrettens dom understreker for øvrig noe vi gjentatte ganger har påpekt, nemlig at det er svært vanskelig å se for seg at innvilgelse av dispensasjonssøknaden vil lede til skadelige presedensvirkninger. De faktumbeskrivelser tingretten gir, herunder at rettens resultat er basert på sikkerhetspolitiske vurderinger, illustrerer at sjansen for at det skal oppstå sammenlignbare tilfeller er svært liten.

Blom Fiskeoppdrett AS mener ellers det vil være nyttig for sakens opplysning om settefylkesmannen er kjent med forholdene på stedet, og vil i den forbindelse invitere til å delta på en befaring på oppdrettsanlegget i Laksevika og i Herdlefjorden for øvrig på det tidspunkt som måtte passe for settefylkesmannen. Vi hører gjerne fra dere om dette skulle være aktuelt.

Med vennlig hilsen

Blom Fiskeoppdrett AS

Øyvind Blom
Daglig leder

*Vedlegg:
Bergen tingretts dom i sak 16-076480TVI-BERG*

*Kopi:
Meland kommune, postmottak@meland.kommune.no
Fylkesmannen i Hordaland, fmhpostmottak@fylkesmannen.no*

BERGEN TINGRETT

DOM

Avsagt: 13.02.2017 i Bergen tingrett, Bergen

Saksnr.: 16-076480TVI-BERG/

Dommer: dommerfullmektig Håkon Solberg

Saken gjelder: Forbud eller begrensning for næringsvirksomhet i forbudsområde

---

Blom Fiskeoppdrett AS

Advokat Johan Henrik Peter Rand
Garmann

mot

Forsvarsdepartementet

Advokat Arne-Martin Hægdahl Sørli

DOM

Saken gjelder hjemmelsgrunnlaget for staten ved Forsvarsdepartementet til å opprette forbudsområde i tilknytning til Forsvarets målestasjon på Heggerneset i Herdla fjorden, hvor saksøker driver virksomhet med fiskeoppdrett.

Framstilling av saken

Ved stevning av 4. mai 2016 reiste Blom Fiskeoppdrett AS (heretter Blom Fiskeoppdrett eller saksøker) fastsettelsessøksmål mot staten ved Forsvarsdepartementet (heretter i all hovedsak staten, Forsvaret eller saksøkte).

Blom Fiskeoppdrett har i dag tillatelse til å drive fiskeoppdrett på lokalitet i Laksevika i Herdlefjorden i Meland kommune. Blom Fiskeoppdrett har drevet virksomhet der siden år 1995. Anlegget ligger i dag i et militært forbudsområde i henhold til forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret av 31. desember 2016 § 4 punkt 11 (heretter i det vesentlig betegnet forskriften). Forskriften trådte i kraft 31. desember 2016, og samtidig med ikrafttreddelsen ble forskrift av 30. august 2010 nr. 1510 opphevet, jf. forskriften § 5.

Forskriften er fastsatt av Forsvarssjefen 31. desember 2016 med hjemmel i lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) § 18a.

I det aktuelle forbudsområde har Forsvaret, i samarbeid med Tyskland og Nederland, et anlegg for måling av støy fra undervannsbåter og skip. Målestasjonen ble ferdigstilt i år 1994, og virksomheten på Heggerneset driftes av Forsvaret.

Blom Fiskeoppdrett har bestridt hjemmelsgrunnlaget for forskriften hvor Heggerneset er blitt gjort til et forbudsområde. Blom Fiskeoppdrett søkte om tillatelse til å utvide virksomheten i forbudsområdet i 2013. Etter klage fra Forsvaret omgjorde Meland kommune sitt tidligere dispensasjonsvedtak og avsto Blom Fiskeoppdrett sin søknad om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel i sjø ved vedtak av den 5. desember 2014. Blom Fiskeoppdrett har etter dette søkt om flytting av anlegget ut av forbudsområdet. Meland kommune innvilget søknaden den 5. september 2016. Vedtaket er påklaget av Fylkesmannen i Hordaland den 17. oktober 2016 med den begrunnelse at området ikke er regulert til akvakultur og at en eventuell etablering av oppdrettsanlegg på ny lokasjon bør skje gjennom planendring og ikke ved dispensasjon.

Hovedforhandling til behandling av det fremsatte fastsettelsessøksmål fra Blom Fiskeoppdrett ble holdt i nye Bergen tingrett den 31. januar 2017. Saksøker avga partsforklaring ved daglig leder. Saksøkte førte to vitner. Det vises til rettsboken.

Saksøkerens påstandsgrunnlag

Blom Fiskeoppdrett har i det vesentlige anført at sikkerhetsloven § 18a verken gir hjemmel til å forby dagens virksomhet eller til å forby utvidelser eller endringer av anlegget til Blom Fiskeoppdrett.

Prinsipalt er det anført at forbudsområdet på Heggerneset ikke er begrunnet i "forsvarshensyn". Det er et grunnleggende vilkår for å kunne etablere et forbudsområde etter sikkerhetsloven § 18a. Forbudsområdet mangler derfor hjemmel i lov og kan ikke danne grunnlag for begrensninger verken for Blom Fiskeoppdrett sin nåværende eller fremtidige virksomhet.

Saksøker har anført at sikkerhetsloven § 18a er en direkte videreføring av lov om forsvarshemmeligheter av 1914 § 1. Tidligere forarbeider har betydning for tolkningen av dagens bestemmelse. Forarbeider fra år 1914 viser at det er forsvarshemmeligheter som kan bli problem hvis utlendinger/spioner får tak i dette. Formålet med bestemmelsen er derfor å hindre at sensitiv informasjon kommer på avveie.

Saksøker har anført videre at bestemmelsen i sikkerhetsloven § 18a skal tolkes innskrenkende i lys av legalitetsprinsippet. Forbudssonen begrenser bevegelsesmuligheten samtidig som handlinger i forbudssonen kan medføre straff.

Saksøker har fremholdt at bestemmelsen er et utslag av å hindre at taushetsbelagt informasjon kommer på avveie. Ordlyden "forsvarshensyn" skal tolkes slik at formålet er synonymt med å hindre at sensitive opplysninger kommer på avveie og/eller havner hos fienden. Forsvarets begrunnelse for Heggerneset bygger ikke på informasjonssikkerhet. Forsvaret har markedsført målestasjonen og påtar seg tjenesteoppdrag ved målinger av sivile fartøy. Det ble anført av saksøker at hensynet til å hindre spionasje i forbudssonen fremstod som konstruert fra saksøkte sin side.

Subsidiært er det anført at et forbudsområde etablert i medhold av sikkerhetsloven § 18a kun kan gis virkning overfor "uvedkommende" og at Blom Fiskeoppdrett ikke er uvedkommende i området. Saksøker har en saklig og aktverdigg grunn til å oppholde seg i området. Forskriften av 31. desember 2016 kan ikke utvide rammene for hjemmelsloven.

Saksøkerens påstand

1. Lov om forebyggende sikkerhetstjeneste § 18a gir ikke hjemmel til å forby Blom Fiskeoppdrett AS å drive eksisterende oppdrettsvirksomhet i Laksevika.
2. Lov om forebyggende sikkerhetstjeneste § 18a gir ikke hjemmel til å forby Blom Fiskeoppdrett AS å endre eller utvide eksisterende virksomhet i Laksevika.

3. Lov om forebyggende sikkerhetstjeneste § 18a gir ikke hjemmel til å forby Blom Fiskeoppdrett AS, dets ansatte eller andre med tilknytning til virksomheten i Laksevika, tilkomst til lokaliteten eller å pålegge de samme å fravike oppdrettsanlegget i Laksevika.
4. Staten ved Forsvarsdepartementet erstatter Blom Fiskeoppdrett AS sine sakskostnader.

Saksøktes påstandsgrunnlag

Saksøkte har i det vesentlige anført at sikkerhetsloven § 18a gir hjemmel til å fastsette forskrift som forbyr adgang til bestemte områder av "forsvarshensyn".

Saksøkte har anført at det for Forsvarets målestasjon på Heggerneset klart foreligger "forsvarshensyn", i form av sikkerhetshensyn og skjerming av målestasjonen. Saksøkte har anført at begrepet også inkluderer hensynet til gjennomføringen av den spesifikke forsvarsaktivitet som foregår i området for målestasjonen.

Videre har saksøkte anført at "uvedkommende" i loven sin forstand må vurderes ut fra de hensyn som bestemmelsen selv viser til. Uvedkommende må vurderes opp mot forsvarshensyn som ligger bak forbudsområdet på Heggerneset.

Saksøkte har videre anført at kravet til rettslig interesse ikke er oppfylt for saksøker sin påstand nummer 2, om endring/utvidelse av eksisterende virksomhet, jf. tvisteloven § 1-3. Det er vist til at en utvidelse av anlegget vil være utelukkende med grunnlag i annet regelverk, og at påstanden til saksøker vil medføre at alle fremtidige endringer og/eller utvidelser er lovlig etter sikkerhetsloven § 18. Den fremtidige handling er formulert helt generelt og uspesifisert ved at den omfatter alle utvidelser og endringer.

Saksøktes påstand

1. Staten v/Forsvarsdepartementet frifinnes.
2. Staten v/Forsvarsdepartementet tilkjennes sakskostnader.

Rettens vurdering

Innledende merknader

Innledningsvis vil retten bemerke at Blom Fiskeoppdrett har reist et fastsettelsessøksmål for domstolen. Retten skal ta stilling til hva som er rett i forholdet mellom Blom Fiskeoppdrett og staten ved Forsvarsdepartementet hva gjelder hjemmelsgrunnlaget for forbudsområdet. Blom Fiskeoppdrett har ikke anført at vilkår for eventuelle erstatning er oppfylt eller nedlagt påstand om erstatning. Retten skal derfor ikke ta stilling til om reguleringen av forbudsområdet er et erstatningsbetingende rådighetsinngrep i Blom Fiskeoppdrett sin eksisterende virksomhet eller om reguleringen fra staten sin side er noe Blom Fiskeoppdrett eventuelt må finne seg i uten å ha krav på erstatning.

Rettslige utgangspunkt og vurdering

Forskriften som gjør Forsvarets målestasjon og området på Heggerneset til et forbudsområde er hjemlet i sikkerhetsloven § 18a. Det er enighet om at Blom Fiskeoppdrett har ett av sine oppdrettsanlegg i forbudsområdet.

Sikkerhetsloven § 18a har overskrift " [a]dgang til steder og områder" og har følgende ordlyd:

Kongen kan av forsvarshensyn forby uvedkommende adgang til

- a) forsvarsbygg og -anlegg hvor gjenstander av interesse for rikets forsvar fremstilles, istandsettes eller oppbevares,
- b) bestemt angivne områder, og
- c) å overvære militære øvelser eller forsøk.

Den 31. desember 2016 ble det vedtatt ny forskrift om militære forbudsområde innen Sjøforsvaret. Det følger definisjoner i forskriften § 2:

1. *Militært område* er festningsverk, bygninger og anlegg, samt landarealer med tilstøtende sjøområde som disponeres av Forsvaret.
2. *Forbudsområde* er et nøyaktig angitt sjø- eller landområde som det er knyttet spesielle og nærmere definerte restriksjoner til.
3. Med uttrykket *uvedkommende* forstås i denne forskrift enhver person som ikke har fått tillatelse fra Sjef Forsvarets Operative Hovedkvarter etter § 3 nr. 4 til å ferdes og utøve virksomhet i forbudsområdet. Dette gjelder ikke for ansatte i Forsvarsdepartementet eller underliggende etater som i kraft av sin stilling har behov for tilgang til forbudsområdet.
4. Med *strandlinje* forstås kystkontur som angitt i sjø- og landkart (middel høyvannslinje).

Spesifisering av forbudsområdet på Heggerneset følger av forskriften § 4 punkt 11. Det følger der at det "[i] tilknytning til Forsvarets målestasjon på Heggerneset er det etablert et forbudsområde... Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger."

Saksøker har ved tolkningen av "forsvarshensyn" i sikkerhetsloven § 18a vist til at lovbestemmelsen er en direkte videreføring av lov om forsvarshemmeligheter § 1. Saksøker har ved tolkningen av ordlyden vist til tidligere forarbeider til tidligere lov, helt tilbake til vedtakelse i år 1914, og at det der er drøftet spionasje. På denne bakgrunn er det anført at "forsvarshensyn" er synonymt med å hindre at sensitive opplysninger kommer på avveie eller havner hos fienden. Denne tolkningen anføres fordi det har vært en konsistent forståelse av formålet med loven fra år 1914 til vedtakelsen av dagens lovbestemmelse. Til støtte for denne tolkningen er det videre vist til at legalitetsprinsippet tilsier en innskrenkende fortolkning fordi bestemmelsen medfører inngrep som uten etterlevelse kan bli straffesanksjonert.

Retten mener at en naturlig språklig forståelse av "forsvarshensyn" er noe mer enn bare hensynet til å beskytte og hindre at sensitiv informasjon kommer på avveie. Videre mener retten at selv om tidligere forarbeider drøfter spionasje, så sier forarbeidene ikke at forsvarshensyn kun er begrenset til spionasje. En naturlig språklig forståelse av ordlyden kan etter rettens syn ikke baseres på en antitetisk tolkning av hva som er drøftet i 100 år gamle forarbeider.

Ordlyden "forsvarshensyn" vil måtte tolkes i lys av formålet til loven og innholdet i begrepet gir etter rettens syn anvisning på en mer skjønnsmessig bedømmelse hvor innholdet i begrepet må tolkes ut fra dagens forhold. Selve innholdet i begrepet vil kunne skifte etter hvert som det skjer endringer i samfunnet og endringer i hensynet til "å legge forholdene til rette for effektivt å kunne motvirke trusler mot rikets selvstendighet og sikkerhet og andre vitale nasjonale sikkerhetsinteresser" som er ett av lovens formål, jf. § 1 bokstav a.

Retten mener at "forsvarshensyn" gir anvisning på en målestokk som ligger utenfor selve loven og man kan ikke utlede en rettsregel som beskriver nøyaktig de faktiske omstendigheter som det skal legges vekt på i rettsanvendelsen. Ved lovgiver sin drøftelse av "forsvarshensyn" i år 1914, så vil den drøftelse derfor ha begrenset verdi når målestokken og innholdet i "forsvarshensyn" i dag skal bedømmes.

Forsvaret har anført at det foreligger tre hensyn som begrunner forbudssonen på Heggerneset. For det første skal forbudsområdet sikre Forsvarets kontroll over aktivitet i området og forebygge spionasje og/eller sabotasje. For det andre skal området sikre

Forsvarets operative kapasitet. For det tredje skal forbudssonen ivareta hensynet til sikkerhet for Forsvarets materiell og personell som utfører målingene i forbudsområdet.

Retten legger til grunn at det er enighet mellom partene i at spionasje er et "forsvarshensyn". Det er imidlertid uenighet om forbudsområdet på Heggerneset ivaretar dette hensynet. Blom Fiskeoppdrett har anført at staten har oppkonstruert dette hensynet i den foreliggende sak.

Til retten forklarte Øystein Valland, sjef for Forsvarets undervannsbåter, at det er ingen tilsvarende målestasjon som Heggerneset i Norge. Vitnet forklarte at måling av støy fra ubåt er helt avgjørende å ha kontroll på fullt ut på grunn av deres funksjon. Undervannsbåtene er en strategisk ressurs for Forsvaret og de kan alene være avgjørende for å forhindre utbrudd av en konflikt på grunn av deres avskrekkende effekt og vil kunne være en avgjørende ressurs for utfallet av en utløst konflikt. Vitnet forklarte at en eventuell fiende også vil besitte informasjon om egne fartøyer sin støysignatur. At Forsvaret har kontroll på målingene av støy fra ubåtene er helt avgjørende for et operativt Sjøforsvar. Ingen undervannsbåter eller overflateskip vil bli sendt ut i tjeneste av Forsvaret uten at de har kontroll på støysignaturen til fartøyene.

Valland forklarte videre at Blom Fiskeoppdrett sin tilstedeværelse i forbudssonen er særlig problematisk på grunn av den konstante støy anlegget skaper i vannet og derfor påvirker målingene. Valland påpekte at det er støy fra fiskeoppdrettsanlegget sine fortøyninger ned i havet, merene som beveger seg i sjøen, båter som kommer til og fra med mat til fisk, selve foringsanlegget, generator som gir strøm til lyskastere som lyser ned i sjøen i forbudsområdet og fisk som beveger seg i anlegget. Valland forklarte at Forsvaret tidvis må utsette målinger og stoppe pågående målinger på grunn av støy Blom Fiskeoppdrett skaper i forbudssonen. Videre forklarte Valland at undervannsbåtene blir målt ved flere såkalte "run" i forbudssonen med ulik fart og i forskjellig dybde. Forbudssonen er i en fjord og ubåtene må manøvrere og operer i nærhet av Blom Fiskeoppdrett sin forankring av anlegget. Valland forklarte at manøvrering av båtene så nært forankringene generelt, og spesielt når båtene foretar målinger og dykk uten at noen av sensorer er slått på, medfører en betydelig risiko for sammenstøt.

Til retten forklarte Jan Børre Eriksen, sikkerhetsleder Forsvarsmateriell Maritime Kapasiteter, at han har det overordnede sikkerhetsansvar for målestasjonen og forbudssonen på Heggerneset. Eriksen forklarte at det er i dag, som det også har vært tidligere, en stor etterretningstrussel mot Norge. Vitnet forklarte at det er åpen informasjon om at det foregår målinger av fartøy på Heggerneset. Det som imidlertid ikke er åpen informasjon er hvilke fartøy som måles når og hvorfor de måles, samt resultat av de enkelte målingene. Vitnet forklarte at dersom det er kjent hvilke fartøy som måles når, så kan det settes i sammenheng med operasjoner som skal settes i gang. Vitnet forklarte at Blom Fiskeoppdrett sin tilstedeværelse i forbudsområdet er problematisk fordi Forsvaret er

avhengig av at de må ta kontakt med oppdrettsanlegget for å be om at de demper støyen når målinger må foretas. Eriksen forklarte at dette er informasjon Forsvaret ikke ønsker å gi fordi den kan settes i sammenheng med at Forsvaret skal iverksette operasjoner. Eriksen forklarte at det er hevet over tvil at Heggerneset er utsatt for etterretning. Spionasje vil kunne foregå ved at informasjonen blir fanget opp og satt i sammenheng med hva Forsvaret skal iverksette, samt at tilstedeværelse av utenforstående i forbudssonen vil medføre en risiko for at andre foretar målinger og/eller saboterer selve målestasjonen. Forsvaret må ha kontroll over og i sjøen i forbudssonen, forklarte Eriksen til retten.

Etter bevisførselen legger retten til grunn som bevist at forbudssonen på Heggerneset er opprettet av hensyn til å sikre Forsvarets kontroll i området og forebygge spionasje og sabotasje, videre av hensyn til Forsvarets operative kapasitet og at forbudsområdet skal sørge for sikkerhet for Forsvarets personell og materiell, og at hensynene er "forsvarshensyn" i sikkerhetsloven § 18a sin forstand.

Etter bevisførselen mener retten at Blom Fiskeoppdrett klart ikke kan bli hørt med anførselen om at forbudsområdet skal ivareta og forebygge spionasje og sabotasje er oppkonstruert. Det vises til ovenfor forklaringer fra vitnene Valland og Eriksen. Til anførselen om at legalitetsprinsippet tilsier en innskrenkende tolkning vil retten kort bemerke at ordlyden i bestemmelsen omfatter Forsvaret sin tolkning i saken. Hensynet til Forsvaret sin kontroll over målestasjonen for å forebygge spionasje og sabotasje omfattes av "forsvarshensyn".

Videre mener retten at saksøker sin anførsel om at det ikke er tilstrekkelig tilknytning mellom målestasjonen og det norske Forsvaret fordi Tyskland og Nederland benytter målestasjonen og at den benyttes til kommersielle målinger, klart ikke kan føre frem. Retten finner det tilstrekkelig å vise til bevisførselen hvor Valland forklarte at alle norske fartøy måles før operasjon.

Blom Fiskeoppdrett har anført at de uansett ikke er "uvedkommende" i lovens forstand. Saksøker har anført at ordlyden skal tolkes slik at personer eller virksomheter som har et saklig og aktverdigg grunn til å oppholde seg i forbudssonen ikke er "uvedkommende". Det ble anført at forskriften av 31. desember 2016 ikke kan utvide rammene for hjemmelsloven.

Saksøker har anført at Blom Fiskeoppdrett driver en saklig og aktverdigg virksomhet i forbudssonen. Saksøkte på sin side har anført at en slik tolkning som saksøker har anlagt ikke har noen rettslige holdepunkter.

Sikkerhetsloven har ingen definisjon av begrepet "uvedkommende". Forskriften definerer imidlertid begrepet i § 2 nr. 2, inntatt ovenfor. Saksøker har anført at forskriften er gitt med hjemmel i lov og kan ikke utvide lovens hjemmelskompetanse.

Retten mener at ordlyden "uvedkommende" må tolkes og sees i sammenheng med "forsvarshensyn" i sikkerhetsloven § 18a og de hensyn som ligger bak bestemmelsen må være avgjørende. Dersom bestemmelsen tolkes slik at alle har fri tilgang til området så lenge det foreligger et saklig og aktverdig formål så vil bestemmelsen miste sitt formål. Det kan ikke være slik at alle har fri adgang til forbudsområdet med unntak av de som skal sabotere anlegget eller spionere på aktiviteten i forbudssonen. En slik tolkning vil uthule formålet med et forbudsområde som er opprettet av "forsvarshensyn".

Retten er ikke i tvil om at Blom Fiskeoppdrett driver en saklig og aktverdig næringsvirksomhet i forbudssonen. Tolkningsspørsmålet i saken er imidlertid om Blom Fiskeoppdrett sin næringsvirksomhet og tilstedeværelse i forbudssonen er i strid med de hensynene som bærer og begrunner selve forbudssonen. I retten har både vitnet Valland og vitnet Eriksen forklart at Blom Fiskeoppdrett sin tilstedeværelse i forbudssonen medfører problemer og utfordringer for Forsvaret. Retten viser til forklaringene ovenfor. Blom Fiskeoppdrett sitt anlegg medfører at formålet og hensynene som forbudsområdet skal ivareta blir vanskeliggjort. Blom Fiskeoppdrett er etter dette "uvedkommende" i forbudssonen.

Den foreliggende sak omfatter ikke spørsmålet om statlig inngrep i eksisterende næringsvirksomhet. Det er ikke gjort til del av saken. Retten kan ikke se at lovgiver har ment at sikkerhetsloven skal ivareta slike hensyn. Dette hensynet kan retten ikke se skal være et relevant tolkningsmoment når innholdet i bestemmelsene i sikkerhetsloven skal fastlegges.

Saksøker sin påstand punkt 2 og spørsmålet om rettslig interesse

Staten har anført at det ikke foreligger rettslig interesse hva gjelder saksøker sin påstand punkt 2.

Er det klart grunnlag for det, kan retten frifinne saksøkte uten å ta stilling til et tvilsomt spørsmål om avvisning, jf. tvisteloven § 9-6 (3) siste punktum. Retten har kommet til at det er klart grunnlag for å frifinne saksøkte. Retten finner av den grunn ikke å vurdere avvisningsspørsmålet nærmere.

Sakskostnader

Saksøkte har etter det resultat retten har kommet til ovenfor fått medhold fullt ut, jf. tvisteloven § 20-2 annet ledd. Hovedregelen er da at saksøkte har krav på full erstatning for sine sakskostnader fra motparten, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd.

Motparten kan helt eller delvis fritas for erstatningsansvar hvis tungtveiende grunner gjør det rimelig å fritta denne for sakskostnadsansvar, jf. samme lov § 20-2 tredje ledd.

Bestemmelsen nevner i tre punkter omstendigheter som det skal legges særlig vekt på i vurderingen. Etter bokstav a) skal det legges særlig vekt på om det var god grunn til å få saken prøvd fordi den var tvilsom eller først ble bevismessig avklart etter saksanlegget, bokstav b) om den vinnende part kan bebreides at det kom til sak eller har avslått et rimelig forlikstilbud, eller bokstav c) om saken er av velferdsmessig betydning og styrkeforholdet partene imellom tilsier slikt fritak.

I lovens forarbeider, Ot. Prp. Nr. 51 (2004-2005) side 444, understrekes det at det er tale om en unntaksregel, og unntak må ha en tungtveiende begrunnelse. Vilkåret tungtveiende grunner tilkjenner at det kreves et kvalifisert grunnlag for å gjøre unntak fra hovedregelen. Hvorvidt unntaksregelen får anvendelse vil bero på skjønn og må vurderes konkret i det enkelte tilfelle.

Retten har etter en konkret helhetsvurdering kommet til at det ikke foreligger slike tungtveiende grunner i denne sak.

Full erstatning for sakskostnader skal dekke alle partens nødvendige kostnader ved saken som ikke særlige regler gir grunnlag for å unnta, jf. § 20-5. Regjeringsadvokaten har krevet dekket saksomkostninger med totalt kr 58 533. Retten legger omkostningsoppgaven til grunn. Saksøker har på sin side fremlagt en saksomkostningsoppgave i retten på kr 250 000.

Dommen er avsagt innen lovens frist.

DOMSSLUTNING

1. Staten ved Forsvarsdepartementet frifinnes.
2. Blom Fiskeoppdrett AS dømmes til innen 14 –fjorten- dager fra forkynnelse av denne dom å betale saksomkostninger til staten ved Forsvarsdepartementet med 58 533 –femtiåttetusenfemhundreogtrettitre- kroner.

Retten hevet

Håkon Solberg

***

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker vedlegges.

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker

Reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 om anke til lagmannsretten og Høyesterett regulerer den adgangen partene har til å få avgjørelser overprøvd av høyere domstol. Tvisteloven har noe ulike regler for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger.

Ankefristen er én måned fra den dagen avgjørelsen ble forkynt eller meddelt, hvis ikke noe annet er uttrykkelig bestemt av retten. Ankefristen avbrytes av rettsferien. Rettsferie er følgende: Rettsferiene varer fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag, fra og med 1. juli til og med 15. august og fra og med 24. desember til og med 3. januar, jf. domstoloven § 140.

Den som anker må betale behandlingsgebyr. Den domstolen som har avsagt avgjørelsen kan gi nærmere opplysning om størrelsen på gebyret og hvordan det skal betales.

Anke til lagmannsretten over dom i tingretten

Lagmannsretten er ankeinstans for tingrettens avgjørelser. En dom fra tingretten kan ankes på grunn av feil i bedømmelsen av faktiske forhold, rettsanvendelsen, eller den saksbehandlingen som ligger til grunn for avgjørelsen.

Tvisteloven oppstiller visse begrensninger i ankeadgangen. Anke over dom i sak om formuesverdi tas ikke under behandling uten samtykke fra lagmannsretten hvis verdien av ankegjensstanden er under 125 000 kroner. Ved vurderingen av om samtykke skal gis skal det blant annet tas hensyn til sakens karakter, partenes behov for overprøving, og om det synes å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket eller ved behandlingen av saken.

I tillegg kan anke – uavhengig av verdien av ankegjensstanden – nektes fremmet når lagmannsretten finner det klart at anken ikke vil føre fram. Slik nekting kan begrenses til enkelte krav eller enkelte ankegrunner.

Anke framsettes ved skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Selvprosederende parter kan inngi anke muntlig ved personlig oppmøte i tingretten. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater inngir muntlig anke.

I ankeerklæringen skal det særlig påpekes hva som bestrides i den avgjørelsen som ankes, og hva som i tilfelle er ny faktisk eller rettslig begrunnelse eller nye bevis.

Ankeerklæringen skal angi:

- ankedomstolen
  - navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
  - hvilken avgjørelse som ankes
  - om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
  - det krav ankesaken gjelder, og en påstand som angir det resultatet den ankende parten krever
  - de feilene som gjøres gjeldende ved den avgjørelsen som ankes
  - den faktiske og rettslige begrunnelse for at det foreligger feil
  - de bevisene som vil bli ført
  - grunnlaget for at retten kan behandle anken dersom det har vært tvil om det
  - den ankende parts syn på den videre behandlingen av anken
-

Anke over dom avgjøres normalt ved dom etter muntlig forhandling i lagmannsretten. Ankebehandlingen skal konsentreres om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet og tvilsomme når saken står for lagmannsretten.

Anke til lagmannsretten over kjennelser og beslutninger i tingretten

Som hovedregel kan en *kjennelse* ankes på grunn av feil i bevisbedømmelsen, rettsanvendelsen eller saksbehandlingen. Men dersom kjennelsen gjelder en saksbehandlingsavgjørelse som etter loven skal treffes etter et skjønn over hensiktsmessig og forsvarlig behandling, kan avgjørelsen for den skjønnsmessige avveiningen bare angripes på det grunnlaget at avgjørelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan bare ankes på det grunnlaget at retten har bygd på en uriktig generell lovforståelse av hvilke avgjørelser retten kan treffe etter den anvendte bestemmelsen, eller på at avgjørelsen er åpenbart uforsvarlig eller urimelig.

Kravene til innholdet i ankeerklæringen er som hovedregel som for anke over dommer.

Etter at tingretten har avgjort saken ved dom, kan tingrettens avgjørelser over saksbehandlingen ikke ankes særskilt. I et slikt tilfelle kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Anke over kjennelser og beslutninger settes fram for den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anke over kjennelser og beslutninger avgjøres normalt ved kjennelse etter ren skriftlig behandling i lagmannsretten.

Anke til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Slikt samtykke skal bare gis når anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. – Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta til behandling anker over *kjennelser og beslutninger* dersom de ikke reiser spørsmål av betydning utenfor den foreliggende saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller den i det vesentlige reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelse og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.
